CATALANA

REVISTA

Any V | Barcelona 15 de Setembre de 1922 | Núm. 126

DISCURS PRESIDENCIAL
en los Jochs Florals de Sans de 1922

No fa pas un any, que mes aficions literaries, qu'encara de tart en tart rebroten, malgrat la prosa de les feynes quotidianes, me portaven a pendre part en una festa, que tenía ab la nostra una ben propera semblança. La colonia Italiana de Barcelona celebrava'l centenari de Dant Alighieri y alguns literats catalans haviem portat la nostra petita cooperació, per nostres vehins de l'altra part del mar llatí ben rebuda y festejada; y aquella festa tenía la solemnitat y'l recullíment d'una cerimonia religiosa, y l'expandiment y l'entusiasme d'una festa de la patria. Los cors batien y'ls ulls espurnejaven, com no solen batre ni espurnejar quan se tracta d'homenatjar a un poeta, per excels que sia; tot l'entusiasme, tot lo recullíment, tota la tendresa s'explicaven ab poques paraules: Lo verament homenatjat no era'l poeta, era la llengua Italiana, que Dant havía pujat ab la força de sa inspiració al soli excels de la poesía, trayentla del ús vulgar del poble per donarli un lloch entre les llengues clàssiques, les úniques qu'allavors se creyen dignes de la corona del arbre immarcesible que coronava les testes dels Homers, dels Teòcrits, dels Horacis y dels Virgilis, en quin rengle devía'l temps colocar al poeta de Florencia y a la llengua naxenta, qu'havía sublimat ab sos versos.

Y aquella llengua consagrada per Dant, elevada al sublim altar de la poesía, havía fet sis sigles després lo miracle d'ajuntar en una sola nació tots los pobles que la parlaven, l'aspiració somniada per Dant, lo miracle patriòtich de la unitat d'Italia.

¡Còm no havien de commoures los cors dels Italians, y còm no havien de batre ab ells los dels catalans, qu'erem a la festa, qu'anhelavem per la nostra llengua la benhaurada sòrt de la llengua italiana!

Y veusaquí per que he començat parlantvos del centenari del poeta de Florencia. Un certamen literari es una festa més. Mirèu com a imitació nostra se'n celebren en móltes poblacions de llengua castellana y mirèu lo migrades y tristes que són la major part d'aquelles festes. Deu me lliuri de fer comparacions y de rebaxar lo mèrit dels poetes, quals fronts en elles adornen de corones. No tinch pas la pretensió d'afirmar que les nostres sien superiors a aquèlles en mèrit literari, mes no'm podrèu negar una cosa. Elles se reduhexen a una lluyta de poetes entre sí, sens més objecte que guanyar un premi, quan entre nosaltres a cada festa són tots los poetes junts los que lluyten per una idea santa: la exaltació y la glorificació de nostra parla catalana.

¡Quína diferencia entre la tasca del palatí, que's desfà en cortesíes davant d'una reyalesa may discutida, que s'assèu en lo soli que li han axecat tants de segles, ab la de nosaltres, vassalls d'una regina proscrita, qual feyna no es cremar encèns en l'altar d'una divinitat ja exaltada, sinó forjar cada dia noves armes, lliurar sens parar noves batalles per cenyirli al cap la garlanda, que les injusticies li han arrebassada!

Per çò, per tots nosaltres un certamen literari té'l valor y la significació d'una professió de fè; la força obligatoria d'una relació de familia. Tots nosaltres: los poetes y escriptors que aporten a la festa l'esplendorós concurs de la inspiració de ses obres; la estimada corporació, que cada any los convoca; los qu'ab nostra bona voluntat fem lo ram qu'ha de depositarse als peus de la regina de la festa, brillant encarnació de les nostres afeccions de patria, y tots vosaltres, los qu'ab vostres aplaudiments donarèu als poetes un premi més estimat que les joyes qu'entre ells anèm a repartir, tots venim aquí, nó a passar un rato de diversió ò expandiment robat al atropellament d'una festa popular, sinó a cumplir un deure, lo deure de fer una manifestació de nostres sentiments y nostres idees, en una paraula, de nostre amor a les estimades coses de la terra, simbolisades y cristallisades en aquest moment en un homenatge a la llengua de nostres pares.

Y bé les necessita la nostra llengua aytals manifestacions y aytals homenatges! No creguèu, senyors, que son lloch sigui mólt envejable y qu'haja guanyat tant com potser ens pensèm, ab que en ella's redactin quatre expedients administratius y ab que poguèm llegir, en català, les pedres miliaries de nos-

tres carreteres. La feyna a fer es mólta, la escala per arribar al soli, que per ella tots desitjariem, es llarga y de pujar difícil, y Deu sab si la nostra regina ha devallat alguns grahons, en lloch de pujarlos.

Y es que les afeccions y les credenses han de nàxer y enfortirse y triomfar alletades y criades en la esfera íntima de la familia y de la vida social, abans de pretendre imposarse en les esferes polítiques. Hem de ferles obligatories en nostres petits cercles d'activitat sobirana, abans de pretendre imposarles per les lleys y'ls Governs, com normes obligatories de la vida ciutadana.

Donèm en les nostres relacions y en les nostres afeccions més íntimes a la nostra llengua'l lloch que li pertoca y que li assigna la naturalesa de les coses; parlèm en català a casa nostra y fòra d'ella, procurant afinar y ennoblir la nostra llengua. Escrivím en català sempre que poguèm, començant per ferho ab les nostres mullers y'ls nostres fills, de manera que les nostres cartes de familia sien expressions sentides y nó ridícules traduccions en altra llengua, en la que no hem après de parlar, ni de sentir, y procurèm, ademés, per qu'en aquest terrer està'l camí de nostra victoria, conreuar l'estudi dels idiomes, sapiguent, ab lo castellà, totes les llengues vives que poguèm apendre, per demostrar a nostres contraris y nostres detractors que l'amor a nostra llengua no es motivat per la peresa d'apendren d'altres, lo que potser no podràn dir mólts de nostres detractors que no'n saben cap fòra de la qu'han mamat en lo pit de les seves mares, y qual conexement no constituheix cap mèrit ni'l fruyt de cap estudi.

Lo dret y les lleys y les costums, que'l regulen y'l concreten, no són més, dígues lo que's vulla, que la manifestació obligatoria de la vida social, y tots los elements de vida han de trobar en lo dret son reconexement y sa regulació ordenada; y, com la llengua existeix y viu potenta, lo dret ha de sancionarla y reconèxerla com element de vida, y quan lo dret no ho fa, cau en la injusticia y les injusticies poden perdurar, però sempre ve un dia en que s'esmenen.

Axís ho han fet nacions europees, de les que la espanyola té mólt qu'apendre en mólts ordres de la vida. L'avuy esquarterada Austria tenía tres idiomes, ab coexistencia oficial dintre del imperi: l'alemany, lo tchek y l'húngar. La republicana y lliure Suissa publica ses lleys en les llengües francesa,

italiana y alemanya. La naxenta república Tschekoslowaka admet ab iguals drets l'alemany y'l bohemi; y per no citar més exemples, posèmnos al davant a la simpàtica Bèlgica, qu'ha sigut l'exemple de civiltat y de patriotisme en que's miraràn ab admiració les nacions futures. A Bèlgica existexen dos idiomes ab iguals drets, y ab la matexa consideració oficial; y en cambi, quina diferencia entre la extensió y la importancia de les dues llengües! l'una, la llengua francesa, la llengua dels artistes, la llengua que casi s'ha fet universal, la qu'han adoptat per parlarse les nacions en les seves relacions diplomàtiques; l'altra, la llengua flamanda, de la que la major part dels europèus no'n sabèm més que'l nom, parlada per una part tan sols d'una nació, qual territori no es pas mólt més gran que Catalunya; y malgrat la petitesa d'aquell idioma, lo Belga, l'home de la civilisació, lo que pot donarnos a tots cent lliçons en civilisació y avenços, pot fer lo que no pot fer un català; té'l dret de que l'escoltin y li parlin en flamand los magistrats encarregats de definir la justicia, y en sa estimada llengua flamanda dexa escrit son testament, en lo que llega a sos fills, ab sos béns de son patrimoni material, lo civisme y la gloria de les terres de Flandes.

Que petites resulten, senyors, davant d'aquests exemples de les nacions europees, les lleys d'Espanya, que desterren de tota esfera oficial la llengua catalana, fins les paraules d'aquell home públich, que tots recordèm, que la trobava bona per que la parlessim a dins de casa. Que ridícules les temonces de que la existencia de diferentes llengües en una nació ha de constituir un perill per l'unitat de la matexa, com si aquesta unitat no existís poderosa en nacions de varietat d'idiomes y fos una cosa tan fràgil y trencadissa que hagués de sostenirse fent fer a funcionaris y magistrats lo paper poch ayrós de no entendre la llengua que parlen los que paguen ses contribucions per a que aquells desempenyin sos càrrechs.

Tot axò té de caure y's desfarà per ell mateix, com se desfà tot lo que va contra la naturalesa de les coses. L'odi a les llengües regionals s'ha dit qu'era un problema de dominació; jo crech al revés, jo crech qu'es un problema de falta de cultura, falta de cultura per part dels qu'han manat, y sobre tot falta de cultura per part dels qu'hem d'obehirlos.

Jo sento parlarvos de coses de ma professió, per cert ben allunyada d'aquestes lluytes poètiques. Les escriptures nota-

rials continuaren redactantse en català, malgrat les tiranies del primer dels Borbons, fins ben entrat lo sigle XIX. La lley del notariat manà redactarles en castellà, quan ja tothom ho feya. ¿Quí'n tenía la culpa? Los nostres avis, que, influhits pel doctrinarisme del sigle XVIII, no protestaren a temps y que, dintre de ses idees, cregueren la cosa més natural, lo que precisament anava contra la naturalesa de les coses, los nostres avis que creyen que'l català sols servía per escriure als masovers y terratinents de la hisenda.

Y ara, senyors, permetèume que per acabar torni al meu tema del començament. Los nostres Jochs Florals, los nostres certamens poètichs, han complert y estan complint la tasca d'ennoblir y fortificar nostra llengua. Per ells ha passat de les mitjanes poesíes del Rector de Vallfogona y les vulgaritats d'En Robrenyo, a les exquisitats dels cants místichs y les sublimitats de l'Atlàntida.

Fomentèmlos y enfortímlos y sobre tot no permetèm que se'ls posi en ridícol, per més ridícols que siguin. Los certamens literaris tenen per nosaltres la significació d'un acte patriòtich, d'una cerimonia religiosa; y cap patriota de la patria gran ò de la xica, cap creyent de cap religió, sigui la que sigui, permeterà que's faci befa de la més senzilla de les seves festes.

GUILLÈM A. TELL Y LAFONT

ELS METGES

El metge «Móltmillor» visitava un client
que també anava a veure el metge «Malament».
«Estich, deya'l primer, qu'encara se'n pot treure.»
Mentres el séu company no dexava de creure
que l'infeliç se'n faría la pell.
Y com que, de parer discutint en la cura,
feyen sobre'l malalt més d'una provatura,
el pobret va pagar son tribut a natura
per haver del segon practicat el consell.
No obstant, els dos doctors triumfaven encara:
L'un bo y diguent: «Se's mort, la cosa es clara,
per no haverme obehit.»
Y l'altre bo y diguent: «Ja vos ho havía dit!»

(Traduhit de Lafontaine.)
E. CASEPONCE

LA VIUDA

Tindrà la Roser uns vintivuyt anys escassos y es guapa a tot serho. Es un bell y revingut plansó de dòna de la costa de Catalunya, es una filla del mar com si diguessim, ja que, nascuda de pares pescadors, ha passat tota la seva vida sentint el soroll de les onades rebatentse furioses contra les roques ò venint mandrosament a joguinejar damunt la blanca sorra de la platja, d'aquella platja que tant estima y que ha sigut testimoni fidel de sa existencia, entretexida tela de tristors y d'alegríes, de dolces esperances, d'amors y desventures.

¡Quin bo feya dèu anys enrera contemplarla al cayent de les tardes del mes d'agost, quan el sol enviava sos últims raigs sobre la terra caldejada, asseguda vora l'aygua en companyía de tres ò quatre amigues que, tot remendant pesses de sardinals, no callaven un moment, xerrotejant dels joves pescadors qu'en aquella hora baraven els llaguts per anar de prima!

Y ¿còm no entusiasmarse si l'hora y'l lloch, la mar y'l cel, tot convidava a pensar ab l'amor que començava a pessigolar dins del pit d'aquelles alegroyes remendadores, entre les que despuntava sempre per sa atrayent y encisadora conversa la pobra Roser?

Des de mólt petita va distingirse de les seves companyes, no sols per ses dots de bellesa material, sinó per la superioritat dintre l'ofici, per la seva capacitat mental, a tal punt, que cap de les móltes remendadores de la seva edat que hi havía a n'aquella vila podía passarli la mà per la cara, com sol dirse, ni en l'adob del *conyet*, ni en allò de *pendre peu*, per qual feyna la cridaven totes les seves amigues y companyes per a directora, que ja es tot lo que's pot demanar tractantse de dònes.

Mes ara, pobreta, que cambiada está! Avuy es una desventurada, com diu ella matexa y no sense fonament, y per aquesta causa se la veu trista y capficada a tot'hora. Si riu alguna volta, lo que voldría ser una rialla, que no arriba a serho may, está impregnada d'una certa mena de tristor que para en sèch el somriure dels que la miren. No canta com altre temps, com aquells jorns que corría d'un extrém al altre de la platja des de que'l sol sortía, ò mólt abans, fins que ja era a la posta ab son seguici d'etèrees coloraynes. Tot en ella es tristesa y defalliment.

Des d'aquella migdiada de juliol que no oblidarà may

més, des d'aquella hora suprema en que dexà de veure al amor dels séus amors, al sér en qui havía reconcentrat tota la seva vida, no l'ha vista riure ningú més ab la frescor d'altres temps, y mólt de tart en tart surt de casa seva per a tornar a la platja a adobar pesses de sardinals. Avuy casi no hi va, y si se l'hi veu alguna vegada, es so's per compromís y mólt de matinada y sempre tota sola, ben sola y apartada de tothom, per a que no hagin may esment dels séus plors y no puguen entendre'l nom que seguidament té a flor de llavi. May més se l'ha tornada a sentir cantar aquelles hermoses corrandes de la terra, tan plenes d'alegría y d'esperances, ni xerrotejar ab altres amigues, ab aquelles benvolgudes companyes dels séus bons dies de la seva joventut, encara solteres unes, casades les més, però totes ab més ventura, ab més ditxa qu'ella.

Y no n'hi hà per menys, si bé's mira.

Filla, com ja hem indicat, de pares pescadors, quedà orfa de mare quan era mólt petitoneta, y per més que'l séu pare l'estimava entranyablement, un dia, casi obligat per les necessitats de la casa y no per altra cosa, va tornar a emmaridarse. Y la pobra criatura tingué una segona mare.

Mentres va ser petita, tot anà marxant ab certa regularitat, puix, encara que al cap del any li va néxer un germanet, bufó com un Jesuset de pessebre, com qu'ella no contava més enllà dels sis ò set anys no podía darse compte de lo compromesa que s'anava posant cada dia la seva situació y, per lo tant, vivía contenta y feliç com totes les criatures de la seva edat, l'edat florida de la vera ignocencia.

Mentres tant els anys passaven y a mida que la Roser va anar espigantse va anar comprenent la poca estimació que sentía per ella la seva tia, qu'era com anomenava a la seva madrastra, y lo poch que se'n preocupava'l séu pare. Però aquest descubriment no va tenir pas prou força per fer minvar la seva jovenívola alegría. Ella, per natural riolera y parladora, sabía qu'era guapa y axò la complavía, donant encara més frescor a la seva rialla, expansió propia dels quinze anys, y fins algunes voltes gosava consultantho al mirall que sempre confirmava sense regateigs ni enganys lo que tots li deyen.

Aquestes consultes esperonaven la seva vanetat que la empenyía a esser més maca encara, afany que's traduhía en el desig de portar un vestit nou axís ò allís, ò un mocadoret ò una agulla per a completar, ab aquelles prendes, la seva be-

llesa natural. Mes, sempre passava lo mateix: lo que pensava posarse era lo que no tenía, mentres veya a ses amigues que, sense que estessin en millor posició que a casa seva, totes ho portaven. Ab aquests petits detalls, ab aquestos petits desenganys, va començar a tenir idea de la seva situació a casa seva y també allavors va ser quan va començar a ferse dòna entenimentada.

Contats eran los dies que per naf ò per nefes no's disputaven ab sa madrastra, y, com es de suposar, a cada nova disputa naxía una nova privació per la noya y un nou reny del pare, qui ab los anys transcorreguts des de la mort de la mare de la Roser, havía devingut un altre home minvant moltíssim l'amor que un temps va sentir per sa primera filla, amor que s'havía concentrat ja feya temps en l'únich fill nascut de la segona dòna, el futur herèu de la barqueta y'ls arrèus que constituhien tot el patrimoni d'aquell pescador.

Per altra part, els anys l'havien anat convertint en un calsasses que feya solsament lo que a la seva dòna li plavía, mentres el dexés estar tranquil y li portés tabach per sa pipa de canya que portava seguidament enganxada als llavis. De casa a mar y de la platja a ca seua, veusaquí tot el camí que feya quan era en terra: sols rompía aquesta ruta quan anava a la barberia, hont se'l veya un cop cada dos ò tres mesos y encara perque ho manava la muller. Tal era'l pare de la nostra remendadora.

Axís les coses, la noya va començar a sentir aquella frisança estranya que sentim tots als disset ò divuyt anys, y, com que la ocasió no faltava, perque eren mólts els del art de la mar y encara més els que no n'eren, que al contemplar els séus atractius y natural boniquesa no podien dexar de dirli alguna de les coses que'ls venien a la boca, sens ni ella donarsen compte va trobarse dolçament sotmoguda al sentir en son cor tendrívol una irresistible inclinació envers un dels joves pescadors que ab més constancia la festejava, fins al punt d'acabar per estimarlo de debò, esbojarradament, ab tota l'ànima.

D'aquí va pendre peu la seva desgracia. De massa estimar.

Ell, l'Andreuet, aquell pescadoret enamoradís y honrat com a bon fill de la costa, també l'estimava ab tot el foch dels vintidós anys.

Durant els primers mesos d'aquell amor, tan pur com mu-

tuament correspost, durant aquell temps en que aquells cors atrets l'un al altre per una força irresistible, però que no havien arribat encara a fondres en un sol, la bella Roser, la més alegra y més bonicoya remendadora de la vila, pot dirse que vivía al cel, especialment quan era a la platja, adobant els esboranchs de les xarxes, qu'era sens dubte quan se trobava veritablement a casa seva, ja que passava més hores del dia corrent pel sorral, que sota la teulada de casa'l séu pare, com ella anomenava a la casa hont vegé la llum del dia.

Si quan arribaven els sardinalers de matinada ella no s'equivocava may al senyalar allà al horitzó la barca en que anava'l séu enamorat, tampoch l'Andreuet havía de modificar el séu judici, quan des de mólt enfòra deya'l séu cor fitant la vista en terra: —Es aquella de devant de l'Esperança.—¡No hi havien entrat poques vegades a la petita capella de l'Esperança, sense dirsho un y l'altre, a pregar pels séus amors!

Però'ls vents que bufaven no afavorien la marxa d'aquell enamorament. La madrastra de la Roser ja no s'amagava de dir en públich que'l séu marit no donaría'l consentiment per casarse a la seva filla, y feya tot quant podía per desbaratar lo fet per naturalesa, per separar aquells dos cors units per el més pur de tots el amors, segurament per despit, perque ella may el va fruir ab tanta puresa, y, sobre tot, portada per l'odi que duya des de soltera a la mare del Andreuet.

Axís anaven passant els mesos sense que afluxés la corda per cap costat, ans al contrari, anaven els dos enamorats estimantse cada dia més, mentres a casa d'ella hi havía cada terrabastall que cantava'l Credo sempre que per un motiu ò altre se sortía a parlar dels tals amors, qu'era mólt sovint, més sovint de lo qu'ella volía.

Allavores queyen sobre la noya tota mena de dicteris y amenaces y renys, desprecis y d'insults qu'aguantava la pobra ab paciencia, esperant, confiada, el dia que l'Andreuet li digués: —Ara—; dia que semblava que no havía de ferse esperar, però que no acabava de venir may. Un dia per falta de pesquera, un altre per malaltía a la casa ò per altra causa, com qu'ell no era més que fill extern d'una familia pescadora de la matexa vila, no tenía possibilitat de recullir els dinerons que necessitava per ferse ab una barqueta y'ls arrèus indispensables per poder emmaridarse y ferse independent.

Tenía l'Andreuet la virtut del estalvi arrelada y aquesta li

feya créxer el desig de ser quelcom, de ser alguna cosa més de lo qu'era, desig que'l privava de casarse y que'l feya seguir anant de remitger ab la barca d'En Tòfol de la Quica, puix entenía que casantse en aquella situació sería sempre un perdulari, en lo bon sentit de la paraula, y ell anhelava un'altra posició per la seva enamorada, per la reyna del séu cor, com li havía dit a centes de vegades y a cau d'orella entre'l remoreig de les onades al venir, enjogassades, a llengotejar damunt la sorra de la platja.

Un dia, una migdiada de Juliol en que'l sol queya aplomat sobre la terra com si fos or fós, lo pescador va acostarse al lloch hont se trobava la Roser remendant, a l'ombra d'una vela llatina qu'un vell pescador que l'estimava com si fos filla seva li havía arranjat per resguardarla de la rohentor del sol, y, sens dirli un mot, va dexarse caure al costat d'ella tan llarch com era, tal com Deu l'havía fet. Aquell dexament del Andreuet va sobtarla de tal modo, que, sobressaltada y abans de qu'ell pogués dir un mot, va interrogarlo ab les següents paraules:

—¿Què tens? ¿Què't passa?

—No rès,—tartamudejà'l noy,—però... però nosaltres no hi podèm estar més axís, ¿no't sembla?—afegí mirantse a la noya de fit a fit.

—No t'entench,—va fer ella.—Explícat. ¿Què vols dir? ¿T'han dit alguna cosa de mi...?—interrogà la noya a cada paraula ab més sobressalt.

—Nó, no m'han dit rès: ningú me n'ha parlat ni'ls escoltaría. Sóch jo que m'entabano,—afegí'l jove pescador,—jo que sóch un animal y'm capfico y m'encaterino ab coses... perque voldría...

—Bé, pàrla, ¿què hi hà?—va dir imposantse la remendadora.

—Sí, Roser,—parlèmne,—digué'l jove; y després d'una petita pausa, groch, finat, però ab to resolut, va afegir:—He pensat anarmen a viatge...

—¿Què dius?—exclamà ella afogantli la paraula als llavis.

Una llàgrima que, com si pressentís la mala nova estava fent pampallugues als ulls negres de la Roser, saltà atropelladament sobre ses galtes enceses, anant a caure al manyoch de xarxa que tenía damunt sa falda.

—No m'estimes, Andrèu,—continuà, trencant aquella quie-

tut corprenedora qu'havía seguit darrera de les seves últimes paraules; y donant sortida a un fondo sospir y mirantse al séu amat qu'ab lo cap cot seguía vert, afinat, sense gosar mirarla, poruch de perdre aquella valor qu'havía hagut d'acumular per innovar a ella la determinació d'anarsen, afegí ab una veu estranya que volía falsejar la forta y destrossadora impresió qu'havía rebut el séu cor:

—M'enganyes.

—Nó, Roser. Ni ara ni may podría jo enganyarte. Escóltam,—va respòndreli l'enamorat y bon pescador asseyentse al séu costat, tan aprop d'ella que com qui diu se juntaven abdues cares.—Escóltam. Jo t'estimo més avuy que cap dia, més que may, y tu sabs bé si es gran y pur l'amor que't porto, com jo sé també lo mólt que tu m'estimes. Però... però jo no sé còm Deu va ferme; no'm sé donar compte de lo qu'en mi passa y'm desespero quan penso que si'ns casèm ara, estant com estèm, jo seré sempre un altre Pep Llopis y tu una Manela de cá'n Raig, que són lo més desgraciat de la vila, per més que mólt s'han estimat y encara s'estimen. Tu no pots seguir tal com estàs ara... A casa teva no't donaràn rès... bon goig que't dexin treure la poca roba que t'ha dexat fer aquella malasòrt de madrastra... Sí,—va afegir, interpretant la rèplica qu'anava a formular ella,—sí, ja ho sé que'n tens una mica a casa ta tia, ja ho sé; però, mira, mira tots nosatros còm estèm, ¿quínes calades hem fet de dos anys a aquesta banda? Rès, miseria y rès més que miseria, vethoaquí.—

A la Roser les llàgrimes li anaven cara avall y al adonarsen l'Andreuet la veu se li nuà a la gola, restant, allavors, per uns segons, completament callats.

De sobte, alçantse d'una revolada'l noy, va dirli:

—Adéu, Roser.

—¡Andrèu!—cridà la remendadora, esverada. Y posant un to planyívol a ses paraules, va seguir dihentli:

—No sempre ha d'ésser igual, Andréu. El temps cambía. ¡No hem esperat fins avuy. .?—

El noy ni la entengué. Va agafarli les mans y va besarles apassionadament y, mirántsela fit a fit, ab els ulls negats de llàgrimes, va dexarla fugint corrents, sempre vora'l mar, ficant aquí y allà sos peus descalços dins de l'aygua, ab lo pit pantejant, la vista esgarriada mirant enllà de la mar com alelat, com tonto...

La noya'l va seguir llençant un crit terrible y caygué a pochs passos sense sentit.

En aquell instant les campanes del vell cloquer tocaven l'*Angelus* y unes gavines volaven ran de l'aygua xisclant, xisclant.

. . . . . .

May més s'ha vist l'Andréu y ja han passat dèu anys d'aquella escena.

Avuy la Roser sempre va sola y trista y no ha dexat més les robes negres que va posarse fa temps.

Encara es guapa.

A la vila la conexen tots, grans y xichs, y la gent menuda creu qu'es boja.

«La viuda» li ha posat de sobrenom el poble. Tothom, tothom us entendrà si un dia hi arribèu y preguntèu per ella.

F. FONTANELLAS Y FONT

EL RAHIM DE LA VINYA DE NOE

I

Pinya de topacis,
penjoll d'ametistes,
fornida panotxa
de grà temptador,
dels fruyts de la terra
tu ets el gran senyor.

L'Amor, segons conten,
fou nat a la vinya,
coronat de pàmpols,
y mentre un sarment
li rendia ofrena
d'un rahim de besos,
d'un rahim aurifich,
fill del Sol ixent!

II

Quan en la jornada
dels bells desposoris
s'enlayrà la copa
com un gresol d'or,
com un flam que duya
la claror del dia
ò com lo simbòlich
joyer del Amor;
en aquella copa
hi bullía el nèctar
que Noè expremía
del rahim del cor,
y mentre'l bevía
còm l'assaboría!
quín epitalami
pel món retrunyía!
còm l'eterna esposa
frissava y dalía
per a beure en èxtassi
l'embriagant licor!

CLAUDI OMAR Y BARRERA

ALLO DELS CERTAMENS

Rès, un vol pendre una cirera del cistell y n'hi seguexen una enfilada. Axò mateix va passarnos al voler esvahir un rato l'enllehiment anotant les petites impresions del nostre estiueig. Vam començar pels vestits de les dònes y vam trobarnos enredats ab els poetes.

¡Pobres poetes! ¡Quína pena fan durant los mesos d'estiu y alguns de la tardor (perque la qüestió es que duri) veyentlos pelegrinar per ciutats, viles y pobles de Catalunya, adalerats d'uns Jochs Florals als altres, per abastar *les engrunes disperses...!*

Ells prou sospiren per arribar a una suma de voluntats que donguin peu a l'organisació d'un parell de grans concursos d'ayre nacional y d'aquesta manera poder dexar de figurar en un número de festa major de poble, d'aquells pobles, viles ò ciutats que conten ab un d'aquells sérs (providencia, se poden anomenar pels poetes,) d'aquells homes que cada any ò encara que sia cada dos anys, al acostarse la festa major de la localitat proposen la celebració d'uns Jochs Florals. Però, fills meus, els poetes d'avuy no's fan ilusions. Saben que són verdes y... ja se sab y ho diu el ditxo de més a més: *qui no pot segar espigola.*

Y com que per altra part ells afirmen mólt seriament que la literatura no pot viure sense que l'ajudin y sense estímuls materials (¿què saben ells de còm va ferse la miraculosa restauració dels Jochs Florals de Barcelona?) y diuen, ademés, que rès se guanyaría fent que'l poeta qu'ara's vesteix ab lo que *recull* per aquests móns de Deu, ho guanyés honradament fent de copista ò servint a les minyones darrera un taulell d'adroguer, etc., etc., corren d'un cap al altre de Catalunya sense escrúpols de cap mena per abastar la migrada cantitat de pessetes (una fayçó de caritat com qualsevol altra) qu'en forma de premi de certamen literari, repartexen los mecenes moderns y vanetosos que'l progrés del segle xx ha posat de moda.

¡Pobres poetes! Si'ls vegessiu en una d'aquelles sales hont s'hi solen celebrar modernament les tals festes, allà assentadets ab tot lo posat de bons minyons esperant que'ls cridi el secretari... es ben segur qu'us impresionarien.

Els lletraferits de la localitat volen afalagarlos y ells, actuant sempre de súpers, los acullen ab aquella rialleta de llàstima que sembla que se la dexin l'un al altre per semblants casos, y'ls quarts se'ls fan hores per poder sortir d'aquell ambient que per ells resulta un martiri.

Y quan arriba'l séu torn y sona per l'àmbit de la sala'l nom y cognoms corresponents del poeta premiat, llavores l'home, es a dir, el poeta, s'alça, y entre la espectació produhida per la curiositat que passeja'l séu nom de boca en boca per tota la sala, puja al estrado, saluda a les Autoritats, al Jurat y a la Reyna (algunes vegades s'entrebanca ab l'alfombra) y, adelantantse solemnialment als peus del tron, com ara diu que diuen qu'ha de dirse, de les mans alabastrines d'aquella reyalesa passatgera reb les cent pessetes desitjades en que consisteix el premi, ficades dins d'un sobre blanch (una mena de tapa-vergonyes, que no enganya al poble que'n diuen «són quartos»), y després de besar aquella dadivosa mà ab una cortisanía de purpurina falsa, se fica dissimuladament les pessetes a la butxaca de l'americana ab un ayre tan rufianesch, que, mirèu, no sabèm còm ferho, però cada vegada que tenim la desgracia de vèureho se'ns posa la carn de gallina...

¡Oh, còm s'intensifica allavores la pena que fan aquells, diguèm, poetes, qu'han d'anar adalerats recorrent ciutats, viles y pobles de Catalunya per recullir les engrunes disperses que en forma de premis en metàlich oferexen els moderns protectors de la literatura catalana d'avuy dia! Si no fossin aquestes engrunes segurament hauriem de vèurels fets uns Adams, perque no podrien vestirse, segons s'ha dit.

Però no dèu ser solament la falta de recursos per vestir lo que'ls dèu portar de tan mal anar, sinó quelcom més punible. Quan els goços lladren alguna cosa senten, sol dirse; y nosaltres ara recordèm que fa poques setmanes un periòdich barceloní publicava una caricatura representant un poeta ab *una seva amiga* en la que aquesta interrogava: —¿Y què t'han donat per premi?—Míra,—responía'l poeta,—cent pessetes per reventar ab tu.—Esplèndit, exuberant de poesia y... de poca vergonya.

Si lo anterior no'ns fés dubtar de la suposada necessitat de roba, nos atreviriem a formular la següent pregunta-proposició: —¿Per què no simplificar més la cosa oferint, no cent pessetes, sinó tot un *corte* de llana, ò mitja dotzena de mitjons de seda ò bé dos parells de *pijamas* de color de papagayo que de tan bonichs n'hi han?

Però tot axò encara *fóra'l de menos,* com sol dir el poble, si aquelles pessetes anessin a mans dels poetes ab la decencia y la dignitat que requerexen els quartos per poguerlos lluhir

honradament. Es trist y penós haverho de confessar; però'l fet es que no n'hi hà un pam de nèt y que'ls més culpables són els que haurien de ser els primers en mantenir aquelles festes literaries en un ambient de puresa que, salvo honroses excepcions, avuy no tenen.

Avuy per tu, demà per mí, s'ha arribat a un punt que no té nom. Entre'ls organisadors té una força grossa la part econòmica y s'han de fer una pila d'equilibris en l'elecció de reyna, que generalment vol dir una pessigada forta a la butxaca del pare ò del marit. Y com que aquestes coses solen ser com les mitges, que una vegada escorregut un punt no s'ha de fer més que anar estirant el fil per escórrerla tota, n'hi hà prou en començar per arribar al embrutiment del tot, ab claudicar en lo serio, honrat y formal una vegada.

Hi hà qui preté preparar tot lo referent a Jochs Florals ò Certamens literaris com si fós l'encasillat d'unes eleccions, y's mercadegen els premis y les flors y fins les reynes (sense elles saberho generalment), com se mercadegen les actes de diputat. No falta qui a cambi d'influir des d'una secretaría perque l'entitat oferexi un premi, reclama la promesa d'un idem per ell; qui paga diners per obtenirlo, y, naturalment, qui'ls cobra per que l'altre'l tingui... quan no fa veure que ha fet tot lo que ha pogut... y no li donen ni ell torna lo rebut. Ara ja podría dirse que no's guanyen premis: se donen ò's reben y prou.

En fi, sería un may acabar l'anar puntualisant tanta vergonya.

No som nosaltres sols a dirho. Va esbombantse la cosa y aviat formarèm legió els protestataris d'aquest escàndol.

Els metalisats-poetes no dexen per xò els séus tretze.

Ara ja's diu que dintre poch aniràn a la sindicació forçosa entr'ells, per fer cotisar, vulgo arriar els quartos, a tot bitxo vivent que tinga la vanetat de dirse aymant de les lletres patries. Serà una manera com qualsevol altra de fomentar la literatura.

Es lo qu'ells se deuen dir: ja que'l públich no compra'ls nostres llibres, que pagui premis de certamens.

Però a nosaltres ens sembla que ab aquests procediments se mata la gallina dels ous d'or.

¡Pobra literatura catalana, qui t'ha vist y qui't veu!

JOAN PALOMERA SANTACANA

Joseph Alemany Borràs

VIDA NOVA

A tu me'n vinch, comarca moyanesa.
A tu m'han dut assoleyant ma ruta.
Des d'aquest cim, encreuament de vies,
que menen a tots vents y a totes terres,
contemplo les més altes serralades,
grahonada del cel en llunyania.
El poble es vell; mostra'l petó dels segles
en el frontal de les casetes blanques
que volten silencioses l'esglesiola.
L'escola es pobra y xica;
rica de llum y d'ayre que saneja.
El sol hi bat de plè des que tramonta
les serres de Llevant, fins qu'en crepuscle
maravellós y esplèndit s'aponenta.
S'hi mou escotorida la maynada
com volaray d'ocells en piuladissa!
el rostre sanitós, tota serena
y viva la mirada, forts els membres
que's vinclen a tot pler al impuls màgich
d'un seny mogut y un follejar sens treva.
Quin sojornar m'hi espera?
Anyoraré, temps a venir, la vida
d'aquells cims celestials que d'aquí oviro
en faxada blavenca y calitjosa
ahont s'hi va esplatjar ma fantasía
una troçada d'anys?
Allà hi trobava
l'ideal bressolat en jovenesa,
entre esperances, ilusions y somnis.
Goigs paternals que'l cor amorosexen
entre plors y rialles m'hi esclataren;
y'ls tanys del arbre d'un amor verissim
de bona sava y d'ufanor s'ompliren.
Si bella terra y bona gent ens copsen
dàunos, Senyor, salut al còs y a l'ànima
per a quan l'hora de granar arribi!

ANTON BUSQUETS Y PUNSET

Calders - Setembre de 1921.

PLAUTUS, NOVELA DE JOSEPH CALZADA Y CARBÓ

(Continuació)

A la dreta Milciades ab els de Platea y'ls reforços d'un altre quefe, Estesileas, havien esfondrat l'esquerra mercenaria, gent que guerrejava sens més ideal que'l saqueig de les ciutats preses y'l botí dels camps de batalla. Fou debades que'ls nautes de l'Asia volguessin deturar el carnatge que fonía les fileres perses com se fonen els flochs de neu sota l'esguart rohent del sol. Milciades y sos companys, enardits per la farum de la sanch que corría en llarchs reguers per els plechs del sòl, hi passaren pel mig obrint un'ampla via sembrada de cadavres y a cada destralada que feya retrunyir llurs escuts com un toch de guerra, llurs llances responien obrint afroses nafres qu'eren cadascuna'l terme d'una vida. Milciades, ab el front contret mostrant les prematures arrugues, enardía als séus ab son exemple y quan el mur de nautes restà en el sòl com un camp d'espigues dallat per Ceres, les trempades armes començaren de nou a segar vides mercenaries. Artafernes encalçat per la host grega fugí a bordo dels vaxells y l'ala que comandava, trencada, retuda, esmicolada, s'escampà arrèu, com grans de blat llençats al vent.

Lo mateix succehí a l'esquerra. Protegits per les arbredes qu'inutilisaven els atachs de la cavallería meda, els grechs formant una massa sòlida que sembrava la mort, se ficaren pel mig dels soldats de Datis com una falca gegantina que volgués partir un tronch y arribaren triomfalment fins a les primeres tendes enemigues. La cavallería, leshores podía haver esmicolat la legió helena, mes ja fou tart, car la gent de peu donant les espatlles cercava un redós vers les naus.

Lai lluytava com un lleó. Era sa primera gesta guerrera, mes ni son cor s'acobardí ni son puny tremolà. Al damunt de son escut hi plovien les sagetes, però sa llança no tenía repòs y ses mans eren xopes de sanch. A son costat, el Polemarca lluytava com un jove y a cada colp sos llavis ressèchs dexaven escapar el nom d'una divinitat propicia a Atenes. De prompte un fornit arquer se li atansà prest a ferir. Calímach li dirigí una llançada que'l ferí en les entranyes, però ans de que'l meda tombés, vibrà la corda de son arch y la sageta enemiga s'enterrà en el pit del vell capdill. Caygué encara ab vida y ab un postrimer esforç volgué colocar l'escut al dessota, mes de sos llavis

ixqué una glopada de sanch negra a temps que mormolava: Patria... y quedà ert.

Les dues ales gregues atacaren, aleshores, el centre persa victoriós prenentlo per les espatlles y'l carnatge continuà més afrós que may, car l'enemich se trobà envoltat y de vencedor esdevingué vençut. Els formidables carros de guerra empaytaven en llur fugida als matexos perses y en breus estones tota la plana de Marathó fou un formiguer d'homes que corrien vers la badía, els uns encalsant als altres, occint sense pietat, mentres la majoría de les galeres salpaven a tota pressa fugint de la desfeta. El calme Marathó de limfa clara s'era tornat un riu d'aygues rogenques, y pel damunt del mar hi suraven, com despulles macabres, els còssos dels guerrers de Dari que ni en els vaxells havien trobat la esperançada salvació.

Set galeres restaren en mans dels grechs, y occides llurs tripulacions y d'haver tingut antorxes prestes les galeres de Dari haurien format una pira flamejanta signant als dos móns rivals que no hi hà rès més perillós que'l voler sotmetre una terra que clama per ésser lliure.

En l'ubriaguesa del triomf els grechs se llençaren al aygua volent deturar les naus que salpaven. Cinegir y son germà Esquil, ja conegut per ses tragedies, intentaren abordar una galera. Cinegir s'havía arrapat a un cayre ixent y cridava als demés quan un nauta li tallà'l puny d'una destralada. Una darrera l'altra les naus s'allunyaren dexant en el camp de Marathó, retuda y tacada. la superbia de Dari.

Lai, sense pendre repòs, seguit de sos esclaus, dels quals sols ne mancava un, retornà al camp de batalla cercant a Plautus. A mida que'l recorría capía lo grandiós del triomf. Tota la plana era una sembra de cadavres, ací isolats y clars, enllà apilotats y incomptables. De tant en tant se n'hi veya un d'Atenes, conservant en el rostre esblaymat per la mort l'expressió d'alta serenitat que l'agonía no havía pogut transformar. Trobaven els carros de guerra ab els cavalls morts ò pernejant agònichs, tenyides en sanch les rodes y ab el carrer occit en el fons del enginy.

Victoria més gran no's conexía en la patria helena.

Plautus no aparexía enlloch. Tot el terreny qu'havía sigut teatre del atach de l'esquerra ateniense fou cercat colzada per colzada. Quan aparexien, escasses perxò, unes barbes argentades relluhint damunt el pit d'una víctima, Lai hi volava ab el

cor nuat, mes trobava que no era pas aquell el còs que cercava. Un dels esclaus que rondava per la riba's deturà prop d'uns carros y a grans veus cridà a Lai.

Plautus era retrobat.

Jeya damunt de son escut, més esblaymat que may, però sense dexar son posat noble y auster. Les suaus barbes nevades eren tacades de sanch y sa roba blanca qu'havía près el color de la túnica de Lai el tapava fins als peus. En la destra hi servava'l pal de sa llança romput pel mig, l'altra meytat exía erecte de l'espatlla d'un carrer qui penjava testa en avall del cayre de son carro. Els poltros s'havien enartat en les punxes d'un altre carro atravessat en llur camí.

—Plautus, mon pare,—gemegà Lai abraçantse al còs de son mestre.

Al sò de la veu volguda, el filosoph obrí lentament les parpelles y un lleu somriure li eflorà'ls llavis.

—Lai ¿havèm vençut?

—El trono de Dari ha trontollat, mon pare, car Marathó li ha sigut funest. La patria s'ha salvat y pot respirar joyosa, mes ¿vaig a pèrdret, ara, en l'hora del triomf?

—¿Podien els déus donarme una fi més gloriosa ni més desitjada?

—¿Hont t'han ferit? Potser la nafra no siga mortal.

—No puch mourem. Per damunt de mes cames hi ha passat les rodes d'aqueix catro. Vèges còm me les ha dexades.—Tirà de la roba y ses extremitats, triturades, esbocinades, apareglueren als ulls dels presents. El dolor de la mutilació devía ésser afrós, mes ningú'l podía veure en el rostre del filosoph.

—Te goriràs, Plautus, te goriràs per a continuar ton obra. Pènsa que no sóch pas sol, ara. Són dos els esperits que dalexen per seguir tes petjades: Helena y jo.

—La llevor ja es sembrada, Lai, y això es prou per a qu'ab bona cura crexi sana y forta, y doni fruyt. Helena serà també ma filla espiritual, car se t'es unida com l'eura al tronch y tu li empeltaràs la sava vigorosa de mes lliçons y mon exemple. Per damunt de tot, l'amor hi planarà com una benedicció eternal y serà'l llaç que junyirà les vostres ànimes. Tot s'es finit,—afegí ab veu afeblida per un lleu panteig,—tot s'es finit per a la materia... Enllà d'enllà s'obren nous horisonts hont la Veritat es la única mestressa, la Veritat qu'es la bellesa dels esperits... Enllà d'enllà viuré una nova existencia que serà'l complement

d'aquesta que ja arriba a son terme, una nova vida purificada, sublimada... Lai, remémbra mes paraules, prèn mon exemple per espill y ans de retrobarnos en les delicies dels Camps Elisèus féste digne del futur repòs...—

Se deturà un instant afadigat pel parlament. Sos ulls se torbaren per l'esforç que feya son esperit volent aferrarse a la terra.

—Lai, que sia ton cor una urna transparenta que servi totes les passions perfectes... Mira als demés homes com a copies exactes de ton propi ésser... No vulgues isolarte en ta superbia com l'arbre que s'axeca sol en la plana y's creu que cap altre dóna més ampla ombra, sens capir qu'en les arbredes abscondides n'hi han de més alts y més brancuts... Divinisa tos actes ab l'influencia d'un Amor universal, però al damunt pòshi'l sentiment de lo més gran, de lo més sant, de lo més...—

Callà. Parpellejà agònich cercant la llum que s'esvahía y ab un darrer esforç se cobrí'l rostre ab un plech de roba y se l'ohí, encara, marmolar: — Palas Atenea... Patria... Lai... Amors meus...—

Axò fou tot. Plautus havía sigut.

Ningú's mogué, corpresos pel dolor, car el filosoph era amat y respectat de tots els esclaus. Lai no s'entregà a violentes escenes de desesperació, puix son esperit reconfortit ab les darreres paraules del mestre, capía la mort com el punt de transició d'una vida a un'altra amellorada, y ab l'esperança de retrobarse en el més enllà desconegut, la mort de Plautus no era més que l'instant d'un comiat que no havía d'ésser etern.

La pau qu'envoltava'l grupu fou torbada per l'arribada de Milciades qui recorría'l camp de batalla.

—Grossa ha estat la victoria, mes ben cara ha costat,—digué a Lai.—El Polemarca ha sigut presa de la Parca y ab ell mon company Estesileus.

—Y també Plautus,—respongué Lai signant el cadavre.—La pèrdua es més sensible per mi, car ja no trobaré un altre guia com aquest. Atenes, en cambi, té innombrables pits per a defensarla.

(Continuarà)

FOLKLORE

LA MARIETA Y ELS DOS FADRINS

Fa temps que reberem de don Eduart Melo un paper vell per si'l voliem utilisar per aquestes planes; estava mólt mal escrit, que s'havía de desxifrar, en alguns punts la lletra havía desaparegut per una mullena, y les ratlles que s'esqueyen en alguns plechs eren quasi illegibles. Però, al tornarnos a les mans, trobèm que, per ser una mostra de poesía vulgar, imitadora de la popular, com tantes se'n treyen de fets qu'interessaven una comarca, a voltes una vila ò un sol barri, val la pena de transcriurela, com hem probat de ferho.

Sembla que sia l'original ò borrador, per les móltes esmenes que hi hà y perque al anar a declarar el nom del autor dexa mitja ratlla en blanch.

Diu axís:

En nom de Deu y María,
Sant Esteve'l meu patró,
vullàume dar llum y guia
en aquesta ocasió
per dictar ab alegría
una cançó novament
per sóbres d'una donzella
y dos fadrins juntament.

Perque sapian d'hont es filla
jo vos ho diré cantant:
de cà'n Puig de Martorelles,
allí sos pares estan.
Si mólts no la conexien,
penso la conexeràn
ab les informes qu'han dades
alguns de Llissà de Vall.

Aquesta gran donzelleta
tractava ab dos fadrinets,
lo un per a que'l coneguen
es l'herèu Cot de Pareis;
l'altro n'es estat més sabi,
per abreviar rahons
per son nom propi de casa
li diuen l'herèu Matons.

Ab aquest era promesa
ab consentiment de tots,
li havía dades joyes,
arrecades y anells d'or.
Com són de poch més ò menos
segons me han referit,
li han donada carabassa
per lograrne un de més rich.

Quan l'herèu Cot se va veure
que portava los senyals
de ser promesa
luego pensà lo més mals;
va cercar dos testimonis
dels més falsos que trobà,
tots a cà'n Puig se n'anaren
per a ferlos retractar.

Arribaren a la casa
ab alegría y consol,
va demanar a son pare
aquell gran cap de mussol.
—Jo vinch per la Marieta
si me la volèu donar;
aquí tinch dos testimonis
pensèu si m'hi vull casar.

Com son pare no pensava
lo que feya aquell instant,
davant dels dos testimonis
allí'ls féu donar les mans.
Allí quedaren promesos
davant de tots los demés,
li donà dinou pessetes
que's comprés lo que volgués.

Quan li tornaren les joyes
al herèu de cà'n Matons
li hagueren de dar vint lliures
per les desmonicions.
Bé les ha pagades cares
el poch temps que les portà.
Deu li donarà la paga
quan d'aquest món exirà.

A n'ell y a n'els testimonis
los citaren a verbal
a dintre de Barcelona
ab el Vicari General.
Demana'l Senyor Vicari
primerament a n'En Puig
qu'era lo que pretenia
d'estar citats a son gust.

—Lo que us demano, Vossia,
no es per ningun interès,
que'ns atinguen sens tardança
tot lo que nos han promès.
Aquest prometé paraula,
paraula de casament
a la meva Marieta,
penso qu'es aquí present.—

Respongué ab gran prestesa
lo que varen preguntar:
—Penso qu'ab la vostra filla
tal cosa no's va tractar,
ni d'això no'n tinch memoria
que may n'haguessim parlat,
jo tinch de dir ab certesa
que vós vos ho havèu pescat.—

Després a n'els testimonis
preguntaren ab gran crit:
—Lo que demana aquest home
vosaltres ho havèu sentit.
—Perdóni, Senyor Vicari,
que bé té que perdonar,
del que demana aquest home
no n'havèm sentit parlar.—

Junt a n'els dos testimonis
hi anà En Cot per consegüent,
a davant de la donzella
els prengueren juraments;
en presencia del ministre
tots juraren falsament.
En Puig va pagar la bulla
ab rahó sobradament.

Quan En Puig va ser la bulla
d'aquell grandíssim traydor
li va girà'ab una causa
a la curia del Senyor.

Per la primera vegada
l'ha pledejada mig any;
el que més rahó tenía
va caure branques avall.

Quan comprengueren les burles
d'aquell de Parets
veyen que no s'hi acostava
tenint ja los tractes fets.
Sabien que se'n burlava
en totes les parts que anés;
tots varen fer per manera
per a que s'hi acostés.

A tots daven confiances
que guanyarien el plet;
l'herèu Cot va anar en busca
de un emvenyo discret,
va trobar una senyora,
de això se va cuydar,
li va portar la sentencia,
setze duros li donà.

L'han girat a Tarragona
En Puig al herèu Cot;
tots han conduhit Notari,
Advocat y Procurador.
Allí gastaràn les dobles
Advocat y los demés;
a tots daràn confiances
mes que'ls portin prou diners.

Alerta, pares y mares,
en casar vostres jovents,
prenèune la experiencia
aquest pobre penitent.
Però no es estat de plànyer,
clarament tots ho sabèu:
ja li està bé la cua
a la senyora Guinèu.

La cançó qui l'ha dictada,
la cançó qui treta l'ha,
per a que tots lo conegan
diu a n'al fondo
L'any mil set cents s'es dictada
en lo any setanta tres.
Ab les coses deshonestes
no hi ha volgut tocar rès.

NOTES D'ARXIU

COMPTE MACÀBRICH

ANY 1398 (1)

«Compte de despeses per En Johan de Biera qui foc penjat.»

«Item pague lo fiscal per son dret.»

Nota marginal: «fou levada de compte perço com dels xxx florins quels amichs del mort donaren ala cort semblants messions sen devien pagar.»

«Item pague an Pasqual de bellastar per xxxx jorns e xxxx nits que goyta lo dit pres menys de messio — iiij lliures.

—Item paguí al dit pascual per la pension de sa persona e del dit Johan Biera per xxxx jorns e xxxx nits — iiij lliures.

—Item doní an Bernat pellicer qui gorda lo dit presoner v sous vj diners.

—Item mes degut de carsallatge (2) per xxxxij jorns — xiiij sous.

—Item costaren dos pins e la travessa quem compram den Pere trosa del terme de Palamós ab lo port — v sous vi diners.

—Item costaren les forques de ficar — ij homens — iiij sous.

—Item costaren iij pesses de dogals — j sou.

—Item costa lescala que fiu en Pere servella — viij sous.

—Item doní an Bernat pellicer per messio per raho com ana sercar lo morrodevaques (3) — xij sous.

—Item despes lo dit Bernat que dona a un hom qui ajuda a sercar lo morrodevaques — xij sous.»

Les partides que conté la clau porten la següent nota marginal: «De totes aquestes dates e messions no li son stades preses en compte alguna daquelles jassía ni haja algunes qui son acostumades de pendre en compte perço com los amichs del mort donaren xxx florins perço que servissen ales messions quis havian affer perques faes justicia del dit Johan de bierra perque pus aquells ho han pagat nou deu pagar altre vegada lo senyor Rey.»

—Item doní al metge apellat mestre Johan de vilarrosa qui cura en Johan de Biera per los turments entre medecines e sos treballs — i lliura vj sous.

—Item mes per despeses que havia fetes lo dit metge en casa den Johan servella hosteller dela dita vila e havi apoches — xviij sous.

—Item doní al morrodevaques per penjar lo dit delat — ij lliures iiij sous.»

(1) *Arx. Reyal Patrim.* Compte de despeses d'En Pere Bertran loctinent de Batle de la Batlia de Palamós: Lligall 1619. — Primer de Palamós.
(2) presó.
(3) butxí.

Nota marginal: «Messions necessarias e acustumades.»

—«Item doní a un correu que tramesí a Gerona ab lo proces que hom hagues..... ab lavocat fiscal — iiij sous vi diners.

—Item aní a Gerona stiguí ij jorns ab messio dela bestia mia viij sous iiij diners.

—Item doní al saig (1) per moltes vegades per serveys quem feu e treballs — v sous vi diners.»

Nota marginal: «fou levada de compte com no sia acostumat.»

(1) agutzil.

BATEIG NOTABLE

«—Item done an Pere de vallarnera sastre de Casa de la senyora Reyna ab albera de scriva de Racio scrit en lo loch de Muntço a xxvj del mes de Juliol del any mcccIxxxix. ab lo qual li eren deguts per . iij . alnes de drap mesclat de puigserda que compra en lo present mes de Juliol den Pere torra draper de la Ciutat de Leyda de que fo feta jopa gonella capero e calces ops dun fadri petit juheu que batejaren en lo dit mes en la Capella del castell de Montço del qual la dita senyora fo madrina e lo senyor Duch (1) Padri ab . v . solidos quen haguesen . ij . custures qui ajudaren a fer les dites robes e ab altres . v . solidos que costa drap de lin de que li feren camises. Segons ques conte en lo dit albara lo qual cobre xlvij solidos iiij diners jaquesos.» (2)

Per lo trasllat:
JOSEPH M.ª ROCA

(1) L'infant Martí, Duch de Montblanch.
(2) A. R. P.—Llibre de comptes del Tresorer de Violant de Bar. Registre 514, fol. 43.

PILAR PRIM
NOVELA DE COSTUMS
DE
NARCÍS OLLER

Acabades totalment les dues edicions enquadernades d'aquesta obra, una de les més celebrades del nostre gran novelista, s'han posat a la venda'ls últims exemplars en rústica.
Un hermós volum de 388 planes, ab el retrat del autor, 5 pessetes.
Se trobará en totes les llibreries y en aquesta Administració Mallorca, 287-Barcelona

Imp. La Renaxensa. Barcelona.